

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia [recenzja]

Author: Katarzyna Janczulewicz

Citation style: Janczulewicz Katarzyna. (2019). Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia [recenzja]. "Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media" (2019, nr 3, s. 119-124), doi 10.31261/NB.2019.34.08

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Katarzyna Janczulewicz

Biblioteka Główna
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Instytut Nauk o Kulturze
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: k.janczulewicz@gmail.com
 <https://orcid.org/0000-0001-9321-3192>

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia / red. Maria Kycler, Dariusz Pawelec, Bogumiła Warząchowska. – Katowice : Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, 2018. – 415, [1] s. : il. czarno-białe, 20x20 cm. – (Biblioteka Otwarta). – ISBN 978-83-65694-58-4

Złoty jubileusz instytucji stanowi znakomitą okazję do podsumowań dotychczasowej działalności. W 2018 r. pięćdziesiąt rocznicę istnienia obchodził Uniwersytet Śląski w Katowicach, a wraz z nim Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego (dalej: BUŚ). Z tej okazji przygotowano publikację podsumowującą historię i dotychczasową działalność Biblioteki: *Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia* pod redakcją Marii Kycler, Dariusza Pawelca i Bogumiły Warząchowskiej, z rozdziałami opracowanymi przez pracowników Biblioteki. Książka ukazała się w serii „Biblioteka Otwarta”, w której wydano też książkę jubileuszową z okazji czterdziestolecia BUŚ *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego* (Katowice 2008), pokonferencyjny tom Światła biblioteki otwartej: rola biblioteki akademickiej w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego (Katowice 2016). Kolekcję jubileuszowych publikacji uzupełniają następujące książki: *Biblioteki specjalistyczne Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach* (Katowice 2018) oraz *Kolekcje w zbiorach bibliotek Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*

cach (Katowice 2018). Tym samym czytelnicy otrzymali pełen obraz działalności bibliotecznej Uniwersytetu Śląskiego, z historią bibliotek specjalistycznych i najciekawszych zbiorów w nich zgromadzonych.

Poza artykułami omawiającymi historyczne i współczesne aspekty działalności Biblioteki tom uzupełnia indeks osobowy oraz sylwetki dyrektorów BUŚ: Piotra Stasiaka, Jerzego Ratajewskiego, Henryka Kota, Włodzimierza Goriszowskiego, Antoniego Molendy, Wandy Dziadkiewicz i Dariusza Pawelca, wraz z bibliografią podmiotowo-przedmiotową każdej z wymienionych osób.

We *Wstępie* dyrektor Biblioteki D. Pawelec odwołał się do publikacji wydanej z okazji czterdziestolecia BUŚ, przypominając wieloletnie problemy lokalizacyjne Biblioteki oraz wyrażone 10 lat wcześniej nadzieje na zmianę tej sytuacji i pragnienia, by okrążyły jubileusz obchodząc w nowej siedzibie.

Dwa pierwsze rozdziały publikacji można potraktować jako wstępne omówienie historii i struktury BUŚ. W otwierającym rozdziale *Historia Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego (1968–2017)* Jadwiga Witek i Katarzyna Wyszyńska przedstawiły dzieje Biblioteki od założenia uczelni do chwili obecnej, gdy działania BUŚ realizowane są w ramach CINIbA – Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej, projektu Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Autorki sporządziły liczne kalendaria wydarzeń, wykresy i zestawienia danych obrazujące aktywności Biblioteki. Ukazały z jednej strony funkcjonowanie biblioteki akademickiej jako zaplecza naukowego i warsztatu informacyjnego Uniwersytetu, z drugiej – przeobrażenie Biblioteki w nowoczesne centrum informacji. Tematykę zmian w strukturze organizacyjnej biblioteki podjęła K. Wyszyńska w rozdziale *Struktura organizacyjna systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego po roku 2004*. Autorka scharakteryzowała funkcjonowanie systemu biblioteczno-informacyjnego oraz biblioteki centralnej – BUŚ (wcześniej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego).

Tworzenie warsztatu pracy naukowej polega na pozyskiwaniu zbiorów: książek, czasopism naukowych, baz danych. Zagadnienia przygotowywania kolekcji bibliotecznych i zarządzania nimi zostały zanalizowane w czterech rozdziałach. Iwona Blicharska w rozdziale *Gromadzenie zbiorów w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego – kontynuacja i zmiany* omówiła politykę gromadzenia zbiorów w BUŚ i współpracę z czytelnikami. Szczególny rodzaj pozyskiwania zbiorów bibliotecznych scharakteryzowały Romana Nowak i Sylwia Szabucka w rozdziale *Wymiana krajowa i zagraniczna w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego w latach 2008–2016 – nowe doświadczenia*. Autorki podsumowały zmiany za-

chodzące w zakresie międzyinstytucjonalnej wymiany zbiorów na przestrzeni ostatnich lat oraz przedstawiły moduł Wymiana i Dary, stanowiący integralną część systemu bibliotecznego PROLIB. Przygotowały zestawienia liczbowe i wykresy ilustrujące kształtowanie się wymiany na tle innych sposobów pozyskiwania materiałów bibliecznych. Najciekawsze pod względem formalnym kolekcje zbiorów zaprezentowała Marzena Smyła w rozdziale *Zbiory specjalne Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Autorka przybliżyła historię Oddziału Zbiorów Specjalnych (obecnie Pracownia Zbiorów Specjalnych) oraz dokonała przeglądu wybranych kolekcji: starych druków, księgozbiorów Żuławskich, kolekcji Franciszki i Stefana Themersonów. Opracowanie zbiorów jest niezwykle ważną czynnością w procesie tworzenia katalogów i właściwej prezentacji zbiorów. Zmiany w zakresie katalogowania formalnego i opracowania rzeczowego, konwersja katalogów od kartkowych i kłamrowych do elektronicznego – to tematy podjęte przez Martę Bleszyńską w rozdziale *Opracowanie wydawnictw zwartych w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego – wybrane zagadnienia*. Autorka omówiła również historyczne przekształcenia w Oddziale Opracowania Zbiorów oraz przedstawiła, na czym polega współpraca z Katalogiem Centralnym NUKAT i przygotowanie sygnatur księgozbioru do wolnego dostępu.

Druga część zebranych w tomie materiałów została poświęcona pracom bibliotecznym w zakresie udostępniania materiałów bibliecznych dla czytelników i ich prezentacji. Tradycyjną kulturę organizacyjną BUŚ wzbogaciły nowe metody zarządzania zbiorami i usługami. Biblioteka to nie tylko centrum wiedzy, ale też miejsce spotkań, integracji i rozwoju intelektualnego. W pierwszym rozdziale tej części publikacji, zatytułowanym *Z organizacji przechowywania i udostępniania zbiorów w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej*, Janina Wiczorek nakreśliła zasygnalizowane przez D. Pawelca problemy związane z lokalizacją Biblioteki Głównej, w tym inwestycje w nową siedzibę instytucji. Opisała przygotowania, przeprowadzkę i aranżację zbiorów w nowym miejscu, m.in. wdrożenie wolnego dostępu do zbiorów w nowym gmachu. Artykuł uzupełniają fotografie aranżacji i narzędzi informatycznych (panele informacyjne, miejsce samowypożyczeń) oraz plany lokalizacji zbiorów. Z kolei Renata Mateusiak w rozdziale *Z problematyki udostępniania prezencyjnego w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej* zajęła się tematem udostępniania materiałów na miejscu w bibliotece. Autorka podkreśliła, że Biblioteka jest otwarta nie tylko ze względu na wolny dostęp do zbiorów, ale przede wszystkim dlatego, że z jej usług i materiałów mogą korzystać wszyscy: studenci i pracownicy uczelni w regionie, uczniowie, osoby niezwiązane ze śro-

dowiskiem akademickim. R. Mateusiak z jednej strony scharakteryzowała oferowane przez Bibliotekę usługi i możliwości, z drugiej ukazała specyfikę pracy bibliotekarzy. Szczególną uwagę poświęciła działaniom informacyjnym i dydaktycznym bibliotekarzy dyżurujących w strefie wolnego dostępu. Jedną z najpopularniejszych usług bibliotecznych jest wypożyczanie na zewnątrz materiałów. Tematykę tę podjęły R. Mateusiak, Izabela Dziwis-Kika i Katarzyna Pyrek w rozdziale *Z zagadnień wypożyczania zbiorów w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej*. Dwojaka organizacja zasobów w CINIiBA powoduje, że w Bibliotece funkcjonują dwa sposoby wypożyczeń: samoobsługowy dla książek z wolnego dostępu oraz tradycyjna wypożyczalnia jako miejsce odbioru zbiorów zamówionych z magazynu. Autorki przywołały liczne statystyki dotyczące wypożyczeń i czytelników.

Rozwój technologii informacyjnych oraz dostępność nowoczesnych urządzeń wpłynęły pozytywnie na działania bibliotek i oferowane przez nie zasoby, również elektroniczne. W publikacji *Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w pięćdziesięciolecie istnienia* troje autorów zaprezentowało doświadczenia Biblioteki z wdrażania procesu automatyzacji usług i oferowanych zbiorów. W rozdziale *Udostępnianie baz danych w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego* Aneta Drabek omówiła przemiany w zakresie udostępniania baz danych na Uniwersytecie Śląskim od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia do czasów obecnych. Autorka uwzględniła kolejne systemy i programy: InfoWare CD/HD, IRIS CD Ware, OneLog i HAN. Uzupełnienie tekstu stanowi aneks z wykazem udostępnianych przez BUŚ baz danych z 1996 r. oraz 2017 r. Wieloletnie doświadczenia obejmujące automatyzację procesów bibliotecznych zarysował Andrzej Koziara w rozdziale *Automatyzacja procesów informacyjno-bibliotecznych Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Autor opisał osiągnięcia pracowników BUŚ w procesie komputeryzacji Biblioteki oraz etapy modernizacji usług elektronicznych świadczonych w CINIiBA. Praktykę tworzenia i rozbudowy bazy Bibliografia Dorobku Pracowników Naukowych Uniwersytetu Śląskiego przybliżyła Aleksandra E. Adamczyk w rozdziale *Bibliografia Dorobku Pracowników Naukowych Uniwersytetu Śląskiego – doświadczenia ostatniej dekady*. Autorka ukazała proces przetwarzania bazy bibliograficznej w źródło danych referencyjnych dla systemów informacyjnych uczelni i kraju.

Motto biblioteki: „Biblioteka otwarta” jest realizowane wielotorowo, a efekty dotychczasowych działań zaprezentowane zostały w trzech rozdziałach poświęconych zmieniającej się roli bibliotek akademickich we współczesnym świecie. Działalność edukacyjna i kulturotwórcza ma na celu promowanie idei uczenia się przez całe życie i jest jednym

z systemowych rozwiązań bibliotek w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych. A.E. Adamczyk w rozdziale *Rola Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w procesie włączania społecznego* scharakteryzowała usprawnienia biblioteczne dla osób z różnymi typami niepełnosprawności: likwidowanie barier architektonicznych, szerokość rozstawienia regałów, aparatura umożliwiająca odbiór treści przez osoby z dysfunkcją wzroku i słuchu. Autorka podkreśliła, że coraz więcej czytelników z dysfunkcjami korzysta ze zbiorów i usług Biblioteki. Proces kształtowania się relacji z otoczeniem zewnętrznym Biblioteki omówiła pierwsza w Polsce rzecznicz biblioteki akademickiej J. Witek w rozdziale *Akademicka księżnica w otoczeniu społecznym – budowanie relacji poprzez działania public relations*. Autorka skupiła się na zagadnieniach 50 lat aktywności Biblioteki oraz udoskonalania warsztatu informacyjnego, zaprezentowała też liczne działania adresowane do wszystkich chętnych, nie tylko społeczności akademickiej. M. Kycler, B. Warząchowska i Marta Kunicka w rozdziale *Udział bibliotekarzy Uniwersytetu Śląskiego w działalności stowarzyszeń oraz organizacji zawodowych i naukowych* zwróciły uwagę na zaangażowanie pracowników BUŚ w podnoszenie kwalifikacji zawodowych i współpracę środowiskową bibliotek. Bibliotekarze BUŚ nie tylko korzystają z oferty szkoleniowej organizacji bibliotekarskich, ale też czynnie angażują się w pracę na rzecz stowarzyszeń, takich jak: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wraz z Sekcją Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES, grupy Kierowników Polskich Bibliotek Prawniczych czy Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich. Ponadto uczestniczą w redagowaniu czasopism naukowych, jak „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, publikują prace naukowe w licznych czasopismach i monografiach wieloautorskich.

W ostatnim rozdziale, *Działalność naukowo-wydawnicza pracowników Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2004–2016*, M. Kycler i B. Warząchowska przedstawiły dorobek badawczy i publikacyjny pracowników BUŚ. Opracowana bibliografia za lata 2004–2016 liczy blisko 700 pozycji bibliograficznych i stanowi kontynuację bibliografii wydanej za lata 1968–2003 i zamieszczonej we wcześniejszej księdze jubileuszowej.

W recenzowanym tomie omówiono niemal wszystkie aspekty pracy nowoczesnej biblioteki akademickiej. Jubileusz pięćdziesięciolecia Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego stanowi z jednej strony okazję do podsumowania jej historii, z drugiej pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość. Wielowymiarowość tworzących publikację tekstów, liczne

odwołania do historii BUŚ i tradycji bibliotekarstwa w Polsce pozwalają traktować książkę nie tylko jako jubileuszową pamiątkę, ale jako element edukacyjny w zakresie bibliotekoznawstwa. Liczne ilustracje, zestawienia historyczne i statystyczne pokazują skalę podejmowanych w Bibliotece działań.

Tekst wpłynął do redakcji 23 maja 2019 r.